

**COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRKİYE’NİN YAKIN GELECEKTEKİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLERİNE BAKIŞI: BİR COĞRAFYA OKURYAZARLIĞI ANALİZİ***

*THE VIEWS OF PRE-SERVICE GEOGRAPHY TEACHERS TOWARD INTERNATIONAL
AFFAIRS OF TURKEY IN NEAR FUTURE: AN ANALYSIS OF GEOGRAPHIC LITERACY*

Hilmi Demirkaya**

ÖZET

Bu çalışmada coğrafya öğretmen adaylarının çizdikleri taslak dünya haritalarının niteliğine bakılarak Türkiye’nin uluslararası ilişkileri bağlamında coğrafya okuryazarlıkları incelenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin coğrafya okuryazarlıklarını etkileyen faktörler de incelenmiştir. Çalışma, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı Bahar Dönemi’nde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Marmara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dallarında öğrenim gören 147 öğrenci katılmıştır. Öğrencilere demografik bilgiler ve coğrafya okuryazarlığına ilişkin bazı sorular sorulduktan sonra, Türkiye’nin uluslararası ilişkilerini temel alan bir Dünya haritası çizmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler, nitel ve nicel veri analizi teknikleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler Türkiye’nin komşu ülkeler ve dünya güç dengeleri bakımından önemli bir konuma sahip olduğunu düşünmektedirler. Siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerine bağlı olarak farklı ülke ve ülke gruplarıyla ilişkiler olduğuna vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya eğitimi, coğrafya okuryazarlığı, dünya taslak haritası, uluslararası ilişkiler, zihin haritası

ABSTRACT

In this research, it was examined the pre-service geography teachers’ geographic literacy in the context of Turkey’s international affairs through their sketch maps qualities. The study was conducted in spring semester of 2011-2012 academic year. 147 undergraduate geography students were participated from Marmara University, Gazi University, Dokuz Eylül University, Necmettin Erbakan University, and Atatürk University. After some questions had been asked to students with respect to demographic information and geographic literacy, it was asked to draw a world map associated with Turkey’s international affairs. The data were analyzed via qualitative and quantitative analyze techniques. According to research results, pre-service geography teachers thought that Turkey has an important position in the world and neighbouring countries in terms of balance of power. In addition to this, they emphasized the relationship of Turkey with different country and country groups depending upon its political, economical and cultural affairs.

Keywords: Geography education, geographic literacy, world sketch map, international affairs, mind map

* Bu makalenin ilk hali 12-14 Eylül 2012 tarihinde Marmara Üniversitesi’nde (İstanbul) yapılan 21. Eğitim Bilimleri Kongresi’nde sözlü tebliğ olarak sunulmuştur.

** (Doc. Dr.); Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hdemirkaya@akdeniz.edu.tr

GİRİŞ

Küreselleşme çağında içinde yaşadığımız dünyanın anlaşılması ihtiyacı her zamankinden daha fazladır. Coğrafya bilim dalı diğer disiplinlerden daha fazla bir biçimde yaşadığımız dünyayı algılamak için gerekli bilgi ve becerileri sağlayacak donanımı sunmaktadır (Winship, 2004). Bu bağlamda, günümüz dünyasında coğrafya okuryazarlığı birbirleriyle bağlantılı ve ayrılmaz üç unsur: konu alanı, beceriler ve bakış açıları’ndan oluşmaktadır (Geography Education Standards Project, 1994:30).

Öğrenciler yerlerin fiziki ve beşeri özellikleri bakımından önemini ve yerlerin bireylerin zihinlerindeki anlamında meydana gelen değişimleri değerlendirebilirler (Backler ve Stoltman, 1986). Öğrenciler karar verme becerileri, mekânsal dünyayı analiz etme ve bunların siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmeler üzerindeki etkilerini bilme ihtiyacı duyarlar. Öğrenciler fiziki ve beşeri dünya arasındaki bu bağlantıyı açıkça vurgulamak isterler. Öğrencilerin fiziksel dünyaya ilişkin bilgilerini teşhis etmelerine yardım için atmaları beklenen ilk adım zihin haritalarıdır (Mishimoto, 2012).

İçerisinde varlıklarını sürdürdükleri yeryüzünü anlama ve çevreyi öğrenme gereksinimi bireylerde yaşadıkları coğrafi mekâna ve bu mekânın ilişkili olduğu diğer mekânları da içine alan zihinsel yapılar oluşturmalarını teşvik etmiştir. Bununla birlikte bireylerin zihinlerinde oluşturdukları coğrafi ortam örüntüsü bireyden bireye farklılıklar gösterebilmektedir. Hatta bu farklılıkların zaman zaman yanlışlıklar ve çarpıtmalar boyutunda ortaya çıkmaları da mümkün olabilmektedir (Öcal, 2007).

İnsan davranışları, sadece geçmiş olaylar referans alınarak açıklanamaz, aynı zamanda bu bireylerin geçmiş ve şu an yaşanan olayları temel alarak geleceğe yönelik beklentileri ile de ilintilidir. Bu nedenle, çevrenin yorumlanması sosyal ve kültürel değer ve kısıtlamaların bir işlevi olarak açıklanabilir. Yani, duygular, korkular, inançlar, önyargılar ve yanlış fikirler bireylerin zihinlerinde kendi imajlarını oluştururlarken nesnel çevre ile etkileşime girerler. Bu çevre imajı, zihin haritası olarak adlandırılmaktadır (Rengert ve Pelfrey, 1997).

İnsanların farklı çevrelere yönelik tepkileri büyük ölçüde çevreyi algılama biçimleriyle ilgili olup, çevre ile ilişkisi ise her bir bireyin zihinsel imaj ve temsillerine dayandırılır. Bu imajlar dünya, kıta ve bölge gibi büyük ölçekli olabileceği gibi köy ve kasaba gibi küçük ölçekli de olabilir. Bireyler imajlarını çevre ve psikolojik faktörlerin rol oynadığı fiziki çevre ve bireysel algı ile ilişkili bir şekilde oluştururlar (Cassidy, 1997).

Bir bilişsel harita genellikle bir coğrafi haritanın grafiksel özelliklerini taşımaz ve nesnel çevreyi doğruya yakın bir şekilde yansıtmaz (Südaş ve Gökten, 2012). Milgram (1972) bilişsel haritayı “bireyin bir yere ilişkin geliştirdiği içsel imajlar” olarak tanımlamıştır. Zihin haritaları yoluyla mekân algılamasını ele alan farklı ölçeklerde birçok çalışma yapılmıştır: şehir (Johnston, 1972; Sağdıç, 2014), kıta (Andersen ve Maude, 1994), dünya

(Saarinen, 1988; Saarinen ve MacCabe, 1995; Kong, Sauge, Saarinen ve MacCabe, 1994; Son, 2005; Redei, Kincses ve Jakobi, 2011).

Boş bir kâğıt üzerine taslak dünya haritası çizmek, zor bir zihinsel görevdir. Kıtaların temel yerleşme düzenlerini bilmeden ve her bir kıtanın kendi içinde siyasi bölünüşleri ile ilgili detaylı bilgiye sahip olmadan taslak dünya haritası çizmek mümkün değildir (Saarinen ve MacCabe, 1995).

Bir ülkenin uluslar arası ilişkileriyle ilgili bireylerin zihin haritalarına yönelik ilk önemli çalışmayı Harold ve Margaret Sprout (1956) yapmışlardır. Dünya'nın belli bir bölgesinde yaşamını sürdüren bir kişinin zihin haritası, yaşadığı coğrafi mekânın özellikleri ile uyumlu olup, kişi yaşadığı mekânın yakın çevre ve küresel ilişkilerini yaşadığı mekânı temel alarak anlamlandırır (Henrikson, 1980).

Bireylerin zihinlerindeki dünya örüntüsüne ilişkin coğrafya okuryazarlığı araştırmalarına soğuk savaşın hemen arkasından başlanılmıştır (Saarinen ve MacCabe, 1995). Hemen hemen tüm insanlar içinde yaşadıkları mekânsal ortamla ilgili az çok bir bilgiye sahip olduklarını kanıtlayıcı bir davranış örüntüsü sergilerler (Lynch, 1960). Literatürde coğrafi bilgiyi ölçmenin pek çok yolu vardır. Çeşitli değişkenlerin coğrafi bilgiyi etkileme düzeylerine ilişkin birçok coğrafya okuryazarlığı araştırması yapılmıştır (Kitchin, 1996; Henrie, Aron, Nelson ve Poole, 1997; Eve, Price ve Counts, 1994; Bein, 1990; Donovan, 1993; Demirkaya, 2009). Bu araştırmada coğrafya okuryazarlığı kavramı, dünya üzerindeki ülke bilgileri ve bunların dünya haritası üzerindeki konumlarıyla sınırlandırılmıştır. Küreselleşmenin ileri boyutlara ulaştığı günümüzde coğrafya öğretmeni adaylarının Türkiye'nin diğer ülkelerle ilişkilerini taslak harita üzerinde gösterebilmelerinin ve bu ilişkilerin dün, bugün ve gelecek bağlamında yorumlayabilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

1. PROBLEM CÜMLESİ

Coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye'nin yakın gelecekteki uluslararası ilişkilerine bakışları nasıldır?

1.1. Araştırmanın alt problemleri

1. Coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye'nin yakın gelecekteki uluslararası ilişkilerini ele alan bir taslak harita çizmeye yönelik hazır bulunuşluk düzeylerine ilişkin özellikleri nasıl bir dağılım göstermektedir?

2. Coğrafya öğretmen adaylarının yakın gelecekte Türkiye'nin olumlu ilişkiler kurmasını bekledikleri ülkelere ilişkin görüşleri nasıldır?

3. Coğrafya öğretmen adaylarının gelecekte yerleşmek istedikleri ülkelere ilişkin görüşleri nasıl bir dağılım göstermektedir?

4. Coğrafya öğretmen adaylarının çizdikleri taslak dünya haritaları üzerinde Türkiye'nin dünya üzerindeki siyasi, ekonomik ve kültürel konumu nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli

Coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye’nin yakın gelecekteki uluslararası ilişkilerine bakışını coğrafya okuryazarlığı temelinde belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada bir nitel ve bir nicel olmak üzere iki farklı ölçme aracı kullanılmıştır. Karma yöntem, nicel ve nitel yöntemlerin karıştırılarak tek bir çalışmada kullanıldığı genel bir araştırma türüdür (Creswell ve Plano Clark, 2011; Harwell, 2011). Nitel ve nicel verilerin entegrasyonu, bulguların yorumlanması üzerinde birlikte sinerjistik bir etki oluşturmaktadır (Oandasan, Ghosh, Byrne, Shafir, 2000). Ayrıca, araştırmanın taslak harita kısmının değerlendirilmesinde taslak harita yöntemi kullanılmıştır (Tunçel, 2002).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılı Bahar yarıyılında gerçekleştirilmiş olup toplam 147 coğrafya öğretmen adayından veri toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken, coğrafya öğretmenliği anabilim dalınının 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görüyor olmaları kriter olarak belirlenmiştir. Bu kriter çerçevesinde, katılımcıların 29’u (%19,7) Dokuz Eylül Üniversitesi, 13’ü (%8.8) Marmara Üniversitesi, 36’sı (%24,5) Atatürk Üniversitesi, 41’i (%27.9) Necmettin Erbakan Üniversitesi ve 28’i (%19) Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dallarında öğrenim görmektedirler. Katılımcılardan 85’i (%57.8) erkek ve 62’si (%42.2) kadından oluşmaktadır. Öğrencilerin 70’i (%47.6) üçüncü sınıfa, 77’si ise (% 52.4) dördüncü sınıfa devam etmektedirler.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, Demirkaya (2009) tarafından geliştirilen “Coğrafya Okuryazarlığı Anketi”, “Türkiye’nin Uluslar arası İlişkileri Görüşme Formu” ve “Türkiye’nin dünya üzerindeki siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerini gösteren bir Dünya Haritası çiziniz. İlişki türlerine göre ülke ya da ülke grupları için farklı semboller kullanabilirsiniz. Harita üzerinde ülke ve önemli gördüğünüz şehirlere vurgu yapınız. Haritayı çizmeye başladığınız noktaya bir yıldız sembolü yerleştiriniz” açık uçlu sorusu yoluyla toplanmıştır.

Görüşme formu ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ biçiminde tasarlanmıştır. Veri toplama araçlarının her biri için bir alan, bir program geliştirme ve bir ölçme ve değerlendirme uzmanı olmak üzere üç kişilik bir uzman grubunun görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda veri toplama araçlarına son şekli verilerek, çoğaltılmıştır. Daha sonra veri toplama araçları yukarıda belirtilen coğrafya anabilim dalı öğrencilerine uygulanmıştır. Anketin doldurulması ve taslak haritanın çizimi için öğretmen adaylarına 40 dakika süre verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen nitel veriler metin içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Transkripsiyon ve veri doğrulama basamağında görüşme yapılan katılımcılar görüşme sırasına göre numaralandırılmıştır. Nitel verilerin kodlanması sırasında, ilgili literatür ışığında kod listesi hazırlanmış, transkriptler birçok kez okunmuş, görüşülen öğretmen adaylarının ifadelerinden ek kodlar elde edilmiştir. Kodlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar dikkate alınarak ilişkili kodları bir araya getiren kategori ve temalar oluşturulmuştur. Böylece tematik kod listesi ortaya çıkartılmıştır.

Nicel veriler SPSS 22’de oluşturulan veri tabanına kaydedildikten sonra, betimsel istatistiksel analizler yoluyla değerlendirilmiştir. Betimsel veriler frekans ve yüzde (%) değerler tablo üzerinde verilerek açıklanmıştır.

Taslak harita sorusu ise katılımcıların herhangi bir yerden ya da kişiden yardım almadan kendilerine verilen süre içerisinde boş bir A4 kâğıdına çizmiş oldukları taslak dünya haritaları araştırmacı tarafından tek tek incelendikten sonra kodlamalar yapılarak kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonra her bir kategoriye düşen görüşler bir araya getirilerek yorumlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Coğrafya Öğretmen Adaylarının Türkiye’nin Yakın Gelecekteki Uluslararası İlişkilerini Ele Alan Bir Taslak Harita Çizmeye Yönelik Hazır-bulunmuşluk Düzeyleri

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri, AGNO’ya (Ağırlıklı Genel Not Ortalamaları) göre belirlenmiştir. Araştırmaya katılan Coğrafya öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri incelendiğinde, öğrencilerin 49’unun (% 33.3) 2.00-2.49 ortalamaya, 42’sinin (% 28.6) 2.50-2.99 not ortalamasına, 40’ının (% 27.2) 3.00-3.49 not ortalamasına, 9’unun (% 6.1) 1.99 ve altı not ortalamasına ve 7’sinin (% 4.8) 3.50-4.00 not ortalamasına sahip oldukları görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Akademik Başarı Düzeyleri

Ortalama	Frekans (f)	Yüzde (%)
1.99 ve altı	9	6,1
2.00 -2.49	49	33,3
2.50-2.99	42	28,6
3.00-3.49	40	27,2
3.50-4.00	7	4,8
Toplam	147	100,0

Araştırmaya katılan Coğrafya öğretmen adaylarının üniversite eğitimi öncesinde yaşadıkları yerleşim merkezleri incelendiğinde, öğrencilerin 100’ünün (% 68) ilçe merkezi, 42’sinin (% 28.6) il merkezi ve 5’inin (% 3.4) kasabada yaşadıkları görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların Üniversite Eğitimi Öncesinde Yaşadıkları Yerleşim Merkezi

Yerleşim Birimi	Frekans (f)	Yüzde (%)
İl Merkezi	42	28,6
İlçe Merkezi	100	68,0
Kasaba	5	3,4
Toplam	147	100,0

Katılımcıların yurtdışında öğrenim görme durumları incelendiğinde, 143’ünün yurtdışında hiç öğrenim görmediği, 3’ünün (% 2) üniversite eğitimi sırasında Erasmus Programı çerçevesinde yurtdışında eğitim gördüğü ve 1 öğrencinin (% 0.7) lise öğrenimini yurtdışında yaptığı anlaşılmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Yurtdışında Öğrenim Görme Durumları

Yurtdışında Öğrenim	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hayır	143	97,3
Evet, Lise Öğrenimi sırasında	1	,7
Evet, Üniversite Öğrenimi sırasında	3	2,0
Toplam	147	100,0

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmen adaylarının yurtdışına çıkma sayıları incelendiğinde, öğrencilerden 130’unun (% 88.4) hiç yurtdışına çıkmadığı, 13’ünün (% 8.8) bir defa yurtdışına çıktığı, 2 öğrencinin (% 1.4) üç defa yurtdışına çıktığı, 1 öğrencinin (% 0.7) 2 defa ve 1 öğrencinin de 5 defa yurtdışına çıktığı görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Yurtdışına Çıkma Sayısı

Yurtdışına Çıkma Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	130	88,4
1	13	8,8
2	1	,7
3	2	1,4
5	1	,7
Toplam	147	100,0

Katılımcıların ziyaret ettikleri ülke sayıları incelendiğinde, öğrencilerin 130'u (% 88.4) hiçbir ülkeyi ziyaret etmemiş, 11'i (% 7.5) sadece bir ülkeyi ziyaret etmiş, 5'i (% 3.4) iki-üç ülkeyi ziyaret etmiş ve 1 öğrenci (% 0.7) 4-5 ülkeyi ziyaret etmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Ziyaret Ettikleri Ülke Sayısı

Ülke Sayısı	Frekans (<i>f</i>)	Yüzde (%)
Hiç	130	88,4
1	11	7,5
2-3	5	3,4
4-5	1	,7
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının akıcı bir şekilde konuştukları yabancı dil sayısı incelendiğinde 114'ünün (% 77.6) hiçbir yabancı dili, 26'sının (% 17.7) bir yabancı dili, 5'inin (% 3.4) iki yabancı dili, 2'sinin de üç ve fazla yabancı dili akıcı bir şekilde konuşabildikleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının akıcı bir şekilde konuşabildikleri yabancı dillerin ise Kürtçe, Zazaca ve Almanca gibi diller oldukları kendi ifadelerinden anlaşılmuştur (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların Akıcı Bir Şekilde Konuştukları Yabancı Dil Sayısı

Yabancı Dil Sayısı	Frekans (<i>f</i>)	Yüzde (%)
Hiç	114	77,6
1	26	17,7
2	5	3,4
3 ve daha fazla	2	1,4
Toplam	147	100,0

Katılımcıların sahip oldukları yabancı arkadaş sayıları incelendiğinde, 73 öğrencinin (% 49.7) hiçbir yabancı arkadaşının olmadığı, 52'sinin (% 35.4) 1-2 yabancı arkadaşının olduğu, 16'sının (% 10.9) 3-4 yabancı arkadaşının olduğu, 6'sının (% 4.1) 5 ve daha fazla yabancı arkadaşının olduğu görülmektedir (Tablo 7). Yabancı arkadaşların büyük bölümünün internet sosyal paylaşım siteleri vasıtasıyla edinilip yürütüldüğü belirtilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Sahip Oldukları Yabancı Arkadaş Sayısı

Arkadaş Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	73	49,7
1-2	52	35,4
3-4	16	10,9
5 ve üstü	6	4,1
Toplam	147	100,0

Araştırmaya katılan Coğrafya öğretmen adaylarının güncel dünya olaylarını takip ettikleri haber kaynakları incelendiğinde, öğrencilerin 35’inin (% 23.8) internet-televizyon-gazete yoluyla 6’sının (% 4.1) ise sadece interneti kullanarak güncel dünya olaylarını izledikleri anlaşılmaktadır. Öğrenciler genellikle birden fazla haber kaynağından bu bilgilere ulaşmaktadırlar (Tablo 8).

Tablo 8. Katılımcıların Güncel Dünya Olaylarını Takip Ettikleri Haber Kaynakları

Haber Kaynağı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Gazete, internet, dergi	25	17,0
İnternet, televizyon, gazete	35	23,8
İnternet, gazete	31	21,1
Televizyon, internet, radyo, gazete, dergi	23	15,6
Televizyon, gazete, dergi	12	8,2
Radyo, televizyon, gazete, dergi, internet	15	10,2
İnternet	6	4,1
Toplam	147	100,0

Katılımcıların güncel dünya olaylarını izleme sıklıkları incelendiğinde, 81’inin (% 55.1) hergün, 24’ünün (% 16.3) haftada 1-2 kez, 3’ünün (% 2) ayda 1-2 kez ve 2’sinin (% 1.4) hiç izlemedikleri görülmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Katılımcıların Güncel Dünya Olaylarını İzleme Sıklığı

İzleme Sıklığı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hergün	81	55,1
Haftada 5-6 kez	19	12,9
Haftada 3-4 kez	18	12,2
Haftada 1-2 kez	24	16,3
Ayda 1-2 kez	3	2,0
Hiç	2	1,4

İzleme Sıklığı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hergün	81	55,1
Haftada 5-6 kez	19	12,9
Haftada 3-4 kez	18	12,2
Haftada 1-2 kez	24	16,3
Ayda 1-2 kez	3	2,0
Hiç	2	1,4
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının bilgisayar sahibi olmaya ilişkin görüşleri incelendiğinde, 114'ü (% 77.6) kesinlikle gerekli, 28'i (% 19) gerekli ve 5'i (% 3.4) kısmen gerekli cevaplarını verdikleri görülmektedir (Tablo 10). Karaman ve Karataş'ın (2009) öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini inceledikleri çalışmada, bilgisayara sahip olan öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin sahip olmayanlara göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği ve bilgisayara sahip olanların medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Buradan yola çıkarak, bilgisayar sahibi olan coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye'nin yakın gelecekteki uluslar arası ilişkilerini daha etkin takip ettikleri düşünülebilir.

Tablo 10. Katılımcıların "Bir bilgisayara sahip olmak" İfadesine Yönelik Düşünceleri

Önem Derecesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kısmen Gerekli	5	3,4
Gerekli	28	19,0
Kesinlikle Gerekli	114	77,6
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının arazi çalışmalarına katılmanın önemine ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerden 112'sinin (% 76.2) kesinlikle gerekli, 31'inin (% 21.1) gerekli, 3'ünün (% 2) kısmen gerekli ve 1'inin (% 0.7) gereksiz cevabını verdikleri anlaşılmaktadır (Tablo 11). Balcı, (2015) coğrafya öğretmen adaylarının coğrafi arazi uygulamalarındaki harita okuryazarlıklarının tespitine ilişkin çalışmasında, coğrafya arazi uygulamalarına katılan öğretmen adaylarının harita okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Bu bağlamda coğrafya arazi çalışmaları teorik bilginin uygulamaya yansıtılması açısından ve coğrafya dersine yönelik bireylerde olumlu tutum oluşturulması açısından önemlidir. Böylece coğrafya arazi çalışmalarına katılan öğrencilerin daha iyi taslak harita çizebilecekleri ve coğrafi öngörülerinin yüksek olacağı iddia edilebilir.

Tablo 11. Katılımcıların “Arazi çalışmalarına katılmak” İfadesine Yönelik Düşünceleri

Önem Derecesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Gereksiz	1	,7
Kısmen Gerekli	3	2,0
Gerekli	31	21,1
Kesinlikle Gerekli	112	76,2
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının harita okuyabilme becerisinin önemine ilişkin soruya 133’ü (% 90.5) kesinlikle gerekli cevabını verirken, 14’ü (% 9.5) gerekli cevabını vermişlerdir (Tablo 12).

Tablo 12. Katılımcıların “Bir haritayı okuyabilmek” İfadesine Yönelik Düşünceleri

Önem Derecesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Gerekli	14	9,5
Kesinlikle Gerekli	133	90,5
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının coğrafya uzmanlarından bilgi almanın önemine ilişkin soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, 92’sinin (% 62.6) kesinlikle gerekli cevabını verirken, 3’ü (% 2) gereksiz cevabını vermişlerdir (Tablo 13).

Tablo 13. Katılımcıların “Coğrafya uzmanlarından bilgi almak” İfadesine Yönelik Düşünceleri

Önem Derecesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Fikrim Yok	1	,7
Gereksiz	3	2,0
Kısmen Gerekli	10	6,8
Gerekli	41	27,9
Kesinlikle Gerekli	92	62,6
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının bir yabancı dili konuşabilmenin önemine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 56’sı (% 38.1) kesinlikle gerekli, 56’sı (% 38.1) gerekli, 32’si (% 21.8) kısmen gerekli ve 3’ü (% 2) gereksiz olduğunu ifade etmişlerdir (Tablo 14).

Tablo 14. Katılımcıların “Bir yabancı dil konuşabilmek” İfadesine Yönelik Düşünceleri

Önem Derecesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Gereksiz	3	2,0
Kısmen Gerekli	32	21,8
Gerekli	56	38,1
Kesinlikle Gerekli	56	38,1
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının ülkelerin dünya üzerindeki konumlarını bilmenin önemine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 120’si (% 81.6) kesinlikle gerekli, 22’si (% 15) gerekli ve 5’i (% 3.4) kısmen gerekli cevaplarını verdikleri görülmektedir (Tablo 15).

Tablo 15. Katılımcıların “Ülkelerin dünya üzerindeki konumlarını bilmek” İfadesine Yönelik Düşünceleri

Önem Derecesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kısmen Gerekli	5	3,4
Gerekli	22	15,0
Kesinlikle Gerekli	120	81,6
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının güncel olayları takip etmek ve güncel olaylarla ilgilenmenin önemine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 109’u (% 74.1) kesinlikle gerekli, 31’i (21.1) gerekli ve 7’si (% 4.8) kısmen gerekli cevaplarını verdikleri anlaşılmaktadır (Tablo 16).

Tablo 16. Katılımcıların “Güncel olayları takip etmek, güncel olaylarla ilgilenmek” İfadesine Yönelik Düşünceleri

Önem Derecesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kısmen Gerekli	7	4,8
Gerekli	31	21,1
Kesinlikle Gerekli	109	74,1
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının öğrenim süreleri boyunca çizdikleri taslak dünya haritası sayısı incelendiğinde, öğrencilerden 69’unun (% 46.9) 1-5 arası taslak dünya haritası çizdiği, 26’sının (% 17.7) 6-10 arası, 24’ünün (% 16.3) 11 ve üstü taslak dünya haritası çizdiği ve 28’inin (% 19) hiç taslak dünya haritası çizmedikleri görülmektedir (Tablo 17). Bu sonuç Türkiye’de üniversitelerin coğrafya öğretmenliği programlarında taslak dünya haritası çizmeye yeterli önemin verilmediğini göstermektedir.

Tablo 17. Katılımcıların Öğrenimleri Boyunca Çizdikleri Taslak Dünya Haritası Sayısı

Harita Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç çizmedim	28	19,0
1-5 defa çizdim	69	46,9
6-10 defa çizdim	26	17,7
11 ve üstü	24	16,3
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının taslak dünya haritalarında kullandıkları çizim teknikleri incelendiğinde, öğrencilerden 115’i (% 78.2) Merkator projeksiyonu, 25’i (% 17) Dikdörtgen Türkiye ve oklarla gösterilmiş komşular ve 7’si (%4.8) Model küre-ekvator çizgisi kullanarak taslak haritalarını çizdikleri görülmektedir. (Tablo 18). Bu bulgu, Tunçel’in (2002) Coğrafya öğretmen adaylarının İslam ülkeleri zihin haritaları ile ilgili çalışmasında elde ettiği % 67 oranında Merkator Projeksiyonu çizim tekniği bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Tablo 18. Katılımcıların Taslak Dünya Haritalarında Kullandıkları Çizim Tekniği

Çizim Tekniği	Frekans(f)	Yüzde (%)
Merkator projeksiyonu	115	78,2
Model Küre-ekvator çizgisi	7	4,8
Dikdörtgen Türkiye ve oklarla gösterilmiş komşular	25	17,0
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının taslak dünya haritalarını çizmeye başladıkları noktalar incelendiğinde, öğrencilerin 92’si (% 62.6) Kuzey Amerika’nın kuzey batısını, 40’ı (% 27.2) Türkiye’yi başlama noktası olarak almışlardır (Tablo 19).

Tablo 19. Katılımcıların Dünya Taslak Haritasını Çizmeye Başladıkları Nokta

Başlama Noktası	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kuzey Amerika’nın Kuzey Batısı	92	62,6
Afrika’nın Kuzeyi	1	,7
Türkiye	40	27,2
Avrupa’nın Kuzeybatısı	7	4,8
Asya’nın Kuzeyi	6	4,1
Güney Amerika	1	,7
Toplam	147	100,0

Coğrafya öğretmen adaylarının çizdikleri taslak dünya haritaları üzerinde gösterdikleri ülke sayıları incelendiğinde, öğrencilerin 93'ü (% 63.3) 1-5 arası ülke, 8'i (% 5.4) 21 ve üstü ülke göstermiştir (Tablo 20).

Tablo 20. Katılımcıların Çizdikleri Taslak Dünya Haritasında Gösterdikleri Ülke Sayısı

Ülke Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1-5 ülke	93	63,3
6-10 ülke	23	15,6
11-15 ülke	14	9,5
16-20 ülke	9	6,1
21 ve üstü Ülke	8	5,4
Toplam	147	100,0

3.2. Coğrafya Öğretmen Adaylarının Yakın Gelecekte Türkiye'nin Olumlu İlişkiler Kuracağını Düşündükleri Ülkeler

Coğrafya öğretmen adaylarının yakın gelecekte Türkiye'nin olumlu ilişkiler içerisine gireceğini düşündükleri ülkeler incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğunun ülkelerin siyasi, ekonomik ve askeri güçlerinden etkilenmedikleri, bunların yerine kültürel ilişkiler, akrabalık, yakınlık ve tarihî özellikleri dikkate alarak görüş belirttikleri dikkat çekmektedir. Bazı öğrenciler, doğrudan ülke isimleri yerine bölge isimlerini tercih etmişlerdir. Bazı öğrenciler ise önce bölge olarak görüşlerini belirttikten sonra, tek tek ülke isimlerine vurgu yapmışlardır. Bu bulgu, Huntington'ın (1993) medeniyetler çatışması ile ilgili çalışmasında, yeni dünyada mücadelenin asıl kaynağının kültürel olacağını belirttiği, ulus devletlerin dünyadaki olayların yine en güçlü aktörleri olmaya devam edeceklerini, ancak küresel siyasetin temel çatışmalarının farklı medeniyetlere ait grup ve milletler arasında gerçekleşeceğini iddia ettiği görüşünü doğrular niteliktedir.

Öğretmen adaylarına göre, Türkiye'nin yakın gelecekte yakın ilişkiler kuracağı ülkelerin yer aldığı bölgeler şunlardır: Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Ortadoğu Ülkeleri, Balkan Ülkeleri, AB Ülkeleri, Kuzey Afrika Ülkeleri, Uzakdoğu Ülkeleri. ABD, Rusya ve Çin ise bu bölge gruplarının dışında tutulmuş ve özellikle vurgulanmıştır. Öğrencilerin bir kısmı ise duygusal bir yaklaşımla Türkiye'nin hiçbir zaman dostunun olmadığını ve olacağını da düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Bu ülke gruplarından Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine 22 öğrenci, Ortadoğu Ülkelerine 15 öğrenci, Balkan Ülkelerine 8 öğrenci, AB ülkelerin 5 öğrenci, Kuzey Afrika Ülkelerine 10 öğrenci, Güney Amerika Ülkelerine 3 öğrenci, Uzakdoğu Ülkelerine 2 öğrenci değinmiştir. Bu sonuç Henrikson'un (1980) Amerikan dış politikacılarının coğrafi zihin haritaları ile ilgili çalışmasında ulaşılmış olduğu bir coğrafi alanın ya da ülkenin önemi için bireyin ruhsal duygularını etkileyen

pek çok faktörün varlığı ve bu durumun yalnızca kişinin yaşadığı coğrafi mekâna fiziksel yakınlıkla açıklanamayacağı sonucu ile tutarlık göstermektedir.

Öğretmen adaylarının Türkiye’nin yakın gelecekte olumlu ilişkiler içerisine gireceğini düşündükleri ülkeler, en fazla vurgulanandan az vurgulanana doğru sıralandığında; ilk sırada İran (30 kişi) yer almakta, onu Azerbaycan (25 kişi) ve Rusya (25 kişi) izlemektedir. Bu ülkeleri Japonya (21 kişi), ABD (17 kişi), Çin (17 kişi), Yunanistan (15 kişi), Türkmenistan (14 kişi), Kazakistan (14 kişi), Almanya (13 kişi), Suriye (12 kişi), Brezilya (10 kişi), Fransa (9 kişi), Pakistan (8 kişi), Irak (8 kişi), Bulgaristan (7 kişi), İtalya (7 kişi), Suudi Arabistan (7 kişi), Bosna-Hersek (6 kişi), Libya (6 kişi), Özbekistan (6 kişi), Mısır (6 kişi), Ermenistan (6 kişi), Güney Kore (5 kişi), Endonezya (5 kişi), Kırgızistan (4 kişi), Arjantin (4 kişi), İngiltere (4 kişi), Gürcistan (4 kişi), Filistin (4 kişi), Hindistan (3 kişi), Afganistan (3 kişi), Lübnan (3 kişi), Birleşik Arap Emirlikleri (3 kişi), Ukrayna (3 kişi), KKTC (2 kişi), Malezya (2 kişi), Arnavutluk (2 kişi), Makedonya (2 kişi), Kosova (2 kişi), Karadağ (2 kişi), Tunus (2 kişi), Meksika (2 kişi), Hollanda (2 kişi), İsrail (2 kişi), Doğu Türkistan (1 kişi), Pakistan (1 kişi), Çad (1 kişi), Etiyopya (1 kişi), Kolombiya (1 kişi), İsveç (1 kişi), Norveç (1 kişi), Macaristan (1 kişi), İspanya (1 kişi), Danimarka (1 kişi), Yeni Zelanda (1 kişi), Dominik Cumhuriyeti (1 kişi), Somali (1 kişi) ve Bangladeş (1 kişi) ile takip etmektedir.

3.3. Coğrafya Öğretmen Adaylarının Gelecekte Yerleşmek İstedikleri Ülke/Ülkelere İlişkin Görüşleri

Coğrafya öğretmen adaylarının gelecekte yaşamlarını sürdürmek istedikleri ülkeler incelendiğinde, öğrencilerin 75’inin (% 51.02) Türkiye dışında herhangi bir ülkede yaşamayı hiç düşünmedikleri, diğer öğrencilerin ise önceliklerinin Türkiye olduğu fakat çeşitli nedenlerle yaşayabilecekleri ülkelere ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir. Üniversite öğrencileri, öncelikle gelecekte yaşamını sürdürmek istediği ülkeyi ya da ülkeleri yazmış, sonrasında da yaşamak istediği ülkede bulunan ve o ülkeyi seçmesine neden olan faktörleri belirtmişlerdir. Bu bulgu, Henrikson’un (1980) her ülke vatandaşlarının ulusal bir bakışa ve ülke sınırları içerisinde kalan coğrafi mekâna yönelik duygular geliştirdikleri iddiası ile de uyumluluk arz etmektedir.

Gelecekte yaşamını sadece Türkiye’nin dışında bir ülkede sürdürmek istemeyen Coğrafya öğretmen adaylarının gerekçelerine ilişkin bazı ifadeler şunlardır:

(K4) Yaşamımı başka bir ülkede sürdürmek istemiyorum. Fakat, kendi ülkemde iş olanaklarının artmasını, güçlü bir ekonomiye sahip olmasını, demokrasinin gelişmesini ve güçlü bir siyaset gütmelerini isterim.

(K6) Türkiye, çünkü burada doğup büyüdüm. Farklı ülkelere gidip oralardaki insanlara katkı sağlamak yerine ülkemdeki insanlara katkı sağlamayı tercih ederim. Tarihi güzellik, demokrasi, doğal güzellik, eşitlik, ekonomik düzey, iş olanakları, eğitim olanakları, ulaşım, gelişmişlik ve kültür ülkemizi çekici hale getiriyor.

(K7) Türkiye'nin gelenekleri, örf ve adetleri, tarihi, insanları, güneşi, gülyüzlü insanları, kültür ve demokrasisi yaşamak için yeterli nedenlerdir.

(K31) Türkiye, başka bir ülkede yaşamak istemezdim. İnsanlar, kültür, yemekler ve doğal güzellikleri.

(K35) Türkiye, çünkü ülkemi seviyorum. Doğal güzellik, misafirperverlik, yardımseverlik, demokrasi, farklı kültürlerin sentezlendiği Anadolu Kültürü.

(K47) Türkiye dışında yaşamak istediğim bir ülke yoktur. Tarih, doğal güzellikler, kültürel zenginlikler, sıcak kanlı insanlar, din faktörü, toplumun genel ahlaki yapısı, coğrafi zenginlikler v.b.

(K49) Türkiye, hem coğrafi, hem sosyo-kültürel ve ekonomik olarak, bölgesel olarak en önemli ülke. Günümüzde bazı konularda ideal olmasa da ileriki yıllarda dünyanın en ideal ülkesidir. Siyaset, doğal güzellikler, demokrasi, ulaşım, sanat, spor, turizm, tarih, coğrafya ve ekonomi.

(K63) Türkiye'de yaşamaya devam ederim. Fiziksel olsun, beşerî ve kültürel açıdan bana göre standartların üzerinde güzel bir ülkem olduğu için. Gelenek, görenek, bayramlar ve ülkemizin güzellikleri yeterli.

(K73) Türkiye, çünkü ülkemi seviyorum. Yaylalarının güzelliği, demokrasinin iyiye doğru gitmesi, iş olanaklarının artması ve müslüman bir ülke olması.

(K75) Türkiye, çünkü ülkemi seviyorum ve ülkeme faydalı olmak istiyorum.

(K80) Türkiye tabiki. Ancak, bunun dışında eğitim için İsviçre'ye gitmek istiyorum. Bunun dışında Hindistan'a gitmeyi planlıyorum. Türkiye, kültürü, doğal güzellik, coğrafi şekilleri açısından yaşanılacak bir yer olması, Hindistan'ın kültürünü merak ediyorum. İsviçre'nin iş olanakları ve maddi açıdan daha rahat bir ülke olması.

(K83) Sadece Türkiye'de yaşamak isterdim. Çünkü havasıyla suyuyla toprağıyla, insanlarıyla mutlu olabileceğimi düşündüğüm tek yer.

(K106) Sadece Türkiye'de yaşamak isterim. Çünkü Türkiye yaşanılacak yer, kültürüme uygun, dört mevsime sahip iklimi, doğal güzellikleri, tarihi, gelenekleri ve insanları.

(K120) Türkiye Cumhuriyeti, başka bir yerde yaşamak istemiyorum. Mutlu bir yaşam, demokrasi, iş olanakları, vatan sevgisi, düzenli bir hayat.

(K123) Türkiye istediğim iklim şartlarına sahip kendi kendine yetebilen bir ülke. Doğal zenginliği, insanların sıcaklığı, dört mevsimin aynı anda yaşanması, dağları, ırmakları, kültürel çeşitlilik, ulaşım olanakları, hoşgörü, denizleri, ovaları v.b.

(K139) Türkiye, çok sevdiğim için. Kültürel birikimi, doğal güzellik, konumu, dili ve dini.

(K143) Yaşamımın tamamını kendi ülkemde sürdürmek isterim. Ülkemiz her açıdan zengin, geliştirilmeye uygun bir ülkedir.

Gelecekte yaşamını Türkiye’nin dışında bir ülkede sürdürmek isteyen Coğrafya öğretmen adaylarının tercih ettikleri ülkeler ve bu ülkelere ait temel özelliklere ilişkin bazı ifadeler şunlardır:

3.3.1. Gelişmiş Ülkeler

Bu grupta yer alan ülkeler öğrenciler tarafından en fazla tercih edilen ülkeler olmuşlardır. Bu ülkelerin çoğunluğunun demokrasi, eğitim ve ekonomik bakımdan gelişmiş Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri olduğu görülmektedir. Bunların yanında yer alan dikkat çekici bir ülke olarak uzak doğuda yer alan ekonomik ve teknolojik anlamda dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında gösterilen Japonya da bulunmaktadır. Bu ülkeler ve tercih eden katılımcı sayısı şöyledir: ABD (16 kişi), Japonya (13 kişi), Norveç (13 kişi), Kanada (10 kişi), İtalya (8 kişi), Almanya (8 kişi), İspanya (6 kişi), İngiltere (5 kişi), İsveç (4 kişi), Fransa (4 kişi), Finlandiya (2 kişi) ve Hollanda (1 kişi). Bu sonuçlar Redei ve ark. (2011) Macaristan’da öğrencilerin zihin haritalarında dünya algısı ile ilgili çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. İlgili araştırmada öğrencilerin yaşamak için en fazla tercih ettikleri ülkelerin Batı Avrupa ülkeleri olduğu görülmektedir.

(K5) Kanada, sosyal hakları fazla, iklim olarak güzel, sağlam bir kıta, doğal zenginliği fazla ve nüfusu az.

(K9) İspanya ya da Dubai, coğrafya eğitimi alan bireyin çalışma imkânı daha fazla bu ülkelerde. İş olanakları gelişmiş, iklim yaşamaya elverişli, İspanya Türkiye ile hemen hemen aynı iklime sahip.

(K13) Norveç veya İsviçre, sakin ülkeler. Güvenlik, sağlık, demokrasi, kültür, iş olanakları ve sosyal hayat ilgimi çekiyor.

(K15) Kanada, modern bir ülke, insan haklarına saygılı bir ülke olduğunu düşünüyorum.

(K16) İtalya ya da Norveç, doğal güzellikleri ilgimi çekiyor. İtalya’nın tarihi eserleri, Norveç’in fiyortları, deniz, göl, şehirleşme, ekonomik gelişmişlik, refah düzeyi ve medeniyet.

(K18) Kanada ya da Norveç, yaşam standartları ve özellikle coğrafi oluşum ve jeolojik yapıları ilgimi çekmektedir. Kültür, doğal güzellik, insan hakları, otorite, eğitim, dış politika, yatırım, ekonomik kalkınmışlık, yaşam standartları.

(K20) Norveç, İsveç, Almanya genel olarak sakin, kapalı havaları olan ülkeleri severim. Bunun dışında bu ülkelerin kültürlerini ve insan ilişkilerini merak ediyorum. Norveç, Almanya sosyal demokrasi, düzenli şehirler, bulutlu gökyüzü, gerçek adalet devletleri, sakin bir yaşam, yeşilin her tonu, kendini geliştirme ve gerçekleştirme imkânı, az konuşan çok düşünen insanlar, daha kurallı bir yaşam.

(K39) İspanya, latin kültürü ilgimi çekiyor. Norveç, sağlık, iklim ve çevresel etkisi. Karnaval, gitar, rahat, güzellik, çevre, doğal varlıklar, gelişmişlik, içki ve kültür.

(K41) Amerika Birleşik Devletleri, orada bulunma isteğim eğitimimi daha modern şekilde sürdürmek, ülkemizde halen 1960'lı yılların coğrafya eğitimi verilmeye çalışılıyor. Geniş coğrafyaya sahip olduğu için doğal özellikler bakımından gelişmiştir. Özgürlükler ve hukuk devleti açısından oldukça iyidir.

(K42) Norveç, Finlandiya, Kanada, İngiltere gibi suç oranı düşük, özgür ve gelişmiş ülkelerde yaşamımı sürdürmek için. Özgürlük, iş olanakları, düşük suç oranı, kültürel zenginlik, doğal güzellik, temiz hava, laiklik, gelişmiş, terör olayı olmayan v.b.

(K55) Hayalimdeki ülke Norveç'tir. Norveç, kuzeye olan hayranlığım, sakin yaşamı, demokratik haklarıyla ve muhteşem doğasıyla beni cezbeder. Fiyordlar, demokrasi, gelişmişliği, kültürü, sakin yaşamı ve nüfus azlığı.

(K62) ABD'de yaşamak isterim, çünkü bilim ve teknolojinin üst düzeyde olması ve imkânlarının daha fazla olması. Anglo-Sakson kültürü.

(K67) ABD ya da İngiltere, nedeni dünya siyasetine yön vermeleri, ekonomik ve sosyal koşullarının iyi olması.

(K68) Kanada, ABD, Almanya, İngiltere. Kültürel anlamda bir artıları yok. Beşeri faktörler doğal güzellikleri pozitif etkilemiş, refah seviyesi yüksek, zengin ülkeler insan hakları konusunda kendi halkına daha elverişli.

(K70) İsveç, Norveç ve Japonya gibi ülkelerde yaşamak isterdim. Sıfır sorunların olduğu belki de sıkıntıların çok olmadığı, seviyeli çalışkan ülkeler, insan hakları, saygı, sorunların azlığı, yaşam standartlarının yüksek olması.

(K110) Avrupa ülkeleri, nedeni özgürlükler. Gelişmiş, kimlik serbest, özgür düşünce, eğitim, düşüncelere saygı, kültür, maddi imkânlar.

(K113) Almanya, eğitim ve kültür seviyesi üst düzeyde olduğu için. İş, eğitim, refah seviyesi, doğal güzellik, alım gücü, temizlik, coğrafi şekiller, demokrasi.

(K125) Norveç, her zaman ilgimi çeken bir ülke olmuştur. Soğuk iklimin insan yaşamı üzerine etkisini görmeyi amaçlıyorum. Kültür, doğal güzellikler, iklim, bitki örtüsü, yaşam tarzı, yaşam standardı, gelişmişlik, ilgi çekiciliği, konum, rahatlık.

(K128) İspanya'da yaşamımı sürdürmek isterdim. Doğal güzelliğin varlığından dolayı. Doğal güzellik, tarihi eserler, iş olanakları, kültür, yaşam standartlarının yüksekliği, sosyal güvenceler, eğitimin gelişmişliği, demokrasi, iletişim olanakları, ulaşım olanakları.

(K135) İskoçya, Galler, gizemli bir doğası olduğu için. Kültür, doğal güzellikler, demokrasi, gelenekleri, iş olanakları ve eğitim fırsatları.

(K140) Norveç, ekonomik gelir, tarihi doku, milli gelirin yüksekliği, sağlık ve eğitim hizmetleri. Eğitim olanakları, tarihi doku, ulaşım hizmetleri, kişi başına düşen milli gelir, insan hakları, sağlık hizmetleri, yaşam kalitesi.

(K147) ABD, çok farklı kültürlere ev sahipliği yapan bir ülke. Tamamen kendine özgü bir yapısı var. Doğal, gelişmiş, demokratik, özgün kültür, iklim çeşitliliği, ulaşım, teknoloji, sanayinin gelişmiş olması.

(K142) Japonya, teknolojik üstünlüğü. Teknolojik açıdan çok gelişmiş, iş olanakları yüksek, doğal güzelliği fazla, iklimi uygun.

3.3.2. Yakınlık ve Kültürel Bağlar

Üniversite öğrencileri, Türk kültürüne yakın olarak gördükleri ülkeleri belirtmişlerdir: Türkmenistan (3 kişi), Azerbaycan (2 kişi), İran (2 kişi), Hindistan (2 kişi), Maldivler (2 kişi), Endonezya (1 kişi), Pakistan (1 kişi), Hırvatistan (1 kişi), Slovenya (1 kişi), Güney Kore (1 kişi), Bangladeş (1 kişi), Singapur (1 kişi), Bangladeş (1 kişi). Bu bulgu, yakınlık ve kültürel bağlarla ilgili Tunçel (2002) ve Saarinen (1973) çalışmalarından elde ettikleri bulgularla örtüşmektedir.

(K38) Türkmenistan, Türk kültürü, tarihi, yeraltı zenginlikleri, insanları, kültür birliği.

(K19) Hindistan, kültür ve doğal olarak merak ettiğim ve bana çekici gelen bir ülke olduğu için. Ganj nehri, Budizm, Himalayalar, Çerapunçi, genç nüfusu, muson ormanları, muson yağışları.

(K60) Hindistan, çünkü coğrafi yapısı, iklimi, insanların cana yakınlığı beni orada yaşamak için isteklendiriyor, ayrıca gelişmekte olan bir ülke. Hindistan, Tac Mahal, İndus, Ganj, filmleri, insanların sıcaklığı.

(K65) Maldiv adaları, tam bir doğa harikası, deniz, palmye ve güneş.

(K91) Maldivler olabilir. Müslüman bir ülke, doğal güzellikleri sınırsız. Türk kültürüyle çok yabancı değil. Doğal kaynakları zengin.

(K10) Güney Kore, çünkü teknoloji çok ileri ve insanları çok saygılı.

3.3.3. Siyasi Yakınlık

Bazı üniversite öğrencileri ideolojik görüşlerine yaşam ortamı bulabileceklerini düşündükleri ülkeyi tercih etmişlerdir: Küba (2 kişi)

(K98) Küba, çünkü sosyalizm, Fidel Kastro, İşsizlik ve geçim derdi az, saygı, deniz.

(K105) Küba, sosyalizm. Demokrasi, insan hakları, zengin fakir uçurumu yok, özel yaşam, insana değer verme, devlet-vatandaş saygısı.

3.3.4.Coğrafi Özellikleri Bakımından Dikkat Çekici Ülkeler

Fiji (1 kişi), Singapur (1 kişi), Şili (2 kişi), Brezilya (2 kişi), Çek Cumhuriyeti (2 kişi), Avustralya (2 kişi), Yeni Zelanda (2 kişi)

(K44) Fiji, başkenti Suva, sebebi okyanus ya da tek yaz mevsiminin olması, teknolojiden uzak olması ve doğa ile iç içe olmasından dolayı. Turizm, iklim, ada olması, kültürü.

(K107) Şili, And dağları, okyanus, doğal güzellikleri, gizemli doğası ve tarihi.

(K24) Avustralya, dünyanın merkezinden uzak. Kültür, güzellik, iş olanakları, uzaklık, demokrasi.

(K28) Yeni Zelanda, çünkü maddi açıdan yaşaması kolay ve çok güzel bir ülke. İş olanakları fazla, nitelikli elemanı az.

(K30) Yeni Zelanda, dünyanın bir köşesinde henüz bozulmamış bir doğa. Güzellik, doğa, demokrasi, kültür, yaşam haritası.

3.3.5. Güncellik

Gerek ekonomik gelişme, gerekse dünya siyaseti bağlamında sürekli gündemde olan ve medya vasıtasıyla öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları ülkeler de öğrenciler tarafından gösterilmiştir: Çin (1 kişi), Rusya (1 kişi)

3.3.6.Tarihi Faktörler

Bu grupta yeralan ülkeler, geçmişte belirli bir dönem Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yeralan ülkelerdir. Bu ülkelerin büyük bir bölümü Müslüman ülkeler, diğerlerinde ise hala yaşayan Müslüman ve Türk nüfus yaşamakta ya da bu ülkelerden Türkiye'ye göç etmiş pekçok insan bulunmaktadır: Yunanistan (1 kişi), Bulgaristan (2 kişi), Macaristan (1 kişi), Romanya (1 kişi), Bosna-Hersek (1 kişi), Kosova (3 kişi), Birleşik Arap Emirlikleri (3 kişi), Mısır (3 kişi), Suudi Arabistan (Mekke, Medine) (1 kişi),Libya (1 kişi).

(K21) Bulgaristan ve Yunanistan, kültürleri bana çekici geliyor. Bu kültür ortamında bulunmak istediğim için. Etnografya, sirtaki, doğa, deniz, komşu, dil, müzik, otantik yaşam, mimari, tarih, çekicilik, geçmiş.

(K37) Körfez ülkelerinden birinde yaşamak istiyorum. Çok sıcak ülkeler ama, o ülkelere karşı bir ilgim var. Kültürel bağlarımız, dinsel bağımız, iş olanakları, siyasi durum, gelenekler, eğitim, sosyal aktiviteler, kültürel çeşitlilik, kişi başına düşen milli gelir, hoşgörü ortamı.

(K51) Katar veya Dubai, bölge insanıyla kültürel bir bağ kurmak için. Yelkenli, otel, çöl safarisi, petrol.

(K76) Mısır, çünkü Mısır tarih boyunca birçok medeniyete beşiklik etmiştir. Mısır'ın tarihi ve coğrafi yapısını merak ediyorum. Nil nehri, piramitler v.b.

3.4. Türkiye’nin Dünya Üzerindeki Siyasî, Ekonomik ve Kültürel İlişkilerini Gösteren Taslak Dünya Haritası

Coğrafya öğretmen adaylarının bir kısmı sadece Türkiye haritası çizmiş ve Türkiye’ye komşu olan ülkeleri çizmiştir. Bu öğrencilerin coğrafya okur yazarlıklarının zayıf ya da zayıfa yakın bir düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuç Saarinen ve MaCabe (1995) Taslak Harita Niteliğine dayalı Coğrafya Okuryazarlığı Dünya Örüntüsü çalışmasındaki ekonomik bakımdan gelişmemiş ülkelere alınan örneklemelerin taslak harita temelli coğrafya okuryazarlığı sonuçları ile paralellik göstermektedir. Yine Son’un (2005) turistik destinasyon imajlarının taslak haritalar yoluyla belirlendiği çalışmasında ulaştığı ‘çizme becerisi yetersizliği ve yeterli çaba gösterme isteksizliği yüzünden bazı katılımcıların aşırı basit harita çizme yönelimleri’ sonucu ile de yakınlık arz etmektedir. Türkiye’nin kültürel ilişkisi olduğu ülkeler arasında ABD’yi gösteren öğrencilerin, kültürel ilişkiyi popüler kültürün merkezi olması nedeniyle gösterdikleri anlaşılmaktadır.

Dünya haritası üzerinde büyük yer kaplayan ya da nüfus bakımından kalabalık olan ülkeler Türkiye ile yakın ilişkileri olmamasına rağmen, pek çok öğrenci tarafından taslak dünya haritası üzerinde gösterilmiştir. Bu ülkeler arasında Brezilya, Kanada, Hindistan ve Avustralya gösterilebilir.

3.4.1.Siyasi İlişkiler

Üniversite öğrencileri, ABD (68 kişi), Rusya (42 kişi) ve AB ülkelerini (32 kişi) dünya siyasetini belirleyen güç merkezleri olarak görmekte ve dolayısıyla da Türkiye’nin siyasi kararlarını bu ülke ya da ülke gruplarıyla birlikte almak zorunda kaldığına vurgu yapmaktadırlar. Öğrencilerin bir kısmı AB ülkelerini bir blok olarak görürken, bazı öğrenciler AB ülkeleri içerisindeki büyük ülkeleri ayrı ayrı belirtmişlerdir. Bu öğrenciler Almanya (17 Kişi), Fransa (12 kişi), İngiltere (9 kişi), Hollanda (1 kişi), Danimarka (1 kişi) ve Belçika (1 kişi) olarak ifade etmişlerdir. AB ülkelerinden Yunanistan (10 kişi) ve Bulgaristan (5 kişi) daha çok sorunlu siyasi ilişkilerimizin olduğu ülkeler olarak belirtmişlerdir. Bir öğrenci de NATO’yu Türkiye’nin siyasi ilişki kurduğu bir örgüt olarak belirtmiştir. Bazı ülkeler ise alan ve nüfus bakımından büyük ülkeler oldukları için öğrencilerin dikkatini çekmiş ve vurgulama gereksinimi duymuşlardır. Bu tür ülkelerden Kanada (8 kişi), Brezilya (5 kişi), Arjantin (2 kişi) ve Çin (7 kişi) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmen adayları Ermenistan (10 kişi), İsrail (3 kişi) ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’ni (1 kişi) sorunlu siyasi ilişkilerimizin olduğu ülkeler olarak göstermişlerdir. Öğrencilerin iyi siyasi ilişkilerimizin olduğu ya da zaman zaman iyi zaman zaman kötü siyasi ilişkiler kurduğumuz ülkeler olarak Ortadoğu ülkeleri (28 kişi), Suriye (14 kişi), Irak (14 kişi) ve İran (14 kişi) göstermişlerdir. Türkiye’nin yakın siyasi ilişkilerinin olduğunu belirttikleri ülkeler ise Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (9 kişi), Azerbaycan (8 kişi), KKTC (3 kişi), Kuzey Afrika Ülkeleri (16 kişi), Pakistan (1 kişi), Fas (2 kişi), Cezayir (2 kişi), Tunus (2 kişi), Libya (3 kişi), Mısır (4 kişi), Ürdün (1 kişi), Lübnan (2 kişi), Gürcistan (5 kişi) ve

Suudi Arabistan (5 kişi) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ülkelere öğrencilerin daha çok dini inanç ya da ırkî nedenlerle yakınlık duydukları yaptıkları açıklamalardan anlaşılmaktadır.

Coğrafya öğretmen adaylarının bu konuda dile getirdikleri bazı ifadeler şunlardır:

(K5) Siyasi ilişkileri, Türkiye'nin anketin uygulandığı tarihte siyasi sorun yaşadığı ülkeler olarak algıladığı Fransa ve Ermenistan ile siyasi ilişkilerimizin olduğunu belirtmişlerdir.

(K9) 'Türkiye, siyasi ilişkiler bağlamında ABD'ye göbekten bağlıdır'.

(K12) Dünya siyasetinin merkezi ABD'dir. Dolayısıyla Türkiye'nin siyasi ilişkileri de ABD ile birlikte şekillenmektedir.

(K14) Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan ile olumlu siyasi ilişkiler; ABD, AB Ülkeleri, Yunanistan, İsrail ve Irak ile olumsuz siyasi ilişkiler; Rusya ve İran ile de karşılıklı çıkar ilişkisine dayalı siyasi ilişkiler içerisindedir.

(K15) Türkiye'nin siyasi ilişkilerinin şekillenmesinde ABD, AB ülkeleri ve Rusya etkilidir.

(K21) ABD ve Ortadoğu ilkeleri ile siyasi birlikteliğimiz devam etmektedir.

(K25) Türkiye, Irak ile olumlu ilişkiler; ABD ile sürekli ilişkiler; Almanya, Rusya ve Suriye ile ise karışık siyasi ilişkiler içerisindedir.

(K28) ABD, İngiltere, Almanya ve Rusya ile siyasi ilişkilerimiz şekillenmektedir.

(K32) Türkiye halen ve yakın gelecekte AB'ye girme sorunları ve ABD'nin Türkiye üzerindeki siyasi yönlendirmeleri ile karşı karşıyadır.

(K35) Türkiye, ABD, Almanya ve Azerbaycan ile iyi siyasi ilişkiler; Fransa ve Yunanistan ile kötü siyasi ilişkiler içerisindedir.

(K38) Türkiye'nin ABD, Suriye ve Yunanistan ile siyasi ilişkileri süreklilik göstermektedir.

(K44) ABD ve Brezilya ile olumlu siyasi ilişkiler; İsrail ve Fransa ile olumsuz siyasi ilişkilerimiz vardır.

(K46) AB ülkelerini çıkarıcı güçler, Rusya'yı dünyayı yönetme hevesi taşıyan bir güç, Kafkas ülkelerini sürekli tehdit altındaki toplumlar, Azerbaycan ve Ermenistan'ı savaş halindeki ülkeler, Ortadoğu ülkelerini petrol üreten ülkeler, Kuzey Afrika ülkelerini siyasal sarsıntılar, Afrika ülkelerini açlık, ABD'yi ise ekonomik problemlerle boğuşan ülke olarak görüyorum.

(K49) ABD, Fransa, Almanya, Rusya, Çin, Japonya, Azerbaycan, İran, Irak, Suriye, Suudi Arabistan, Mısır, Libya, Tunus, Cezayir ve Fas ile siyasi ilişkilerimiz iyi düzeydedir.

(K50) Bence, Türkiye dünya üzerindeki en önemli noktalardan birinde yer almaktadır. Ancak bunu yeterince değerlendirememekte ve bu önemin farkında olunmadığını düşünüyorum. Bu ülkelerle iyi ilişkiler kurmaya çalışırken, komşu ülkelerle ilişkilerimizin gerilmesi doğru değildir.

(K51) Yakın gelecekte AB’nin gücünün azalacağını düşünüyorum. Rusya’nın dünya siyasetindeki önemi azalacaktır. Buna karşın Türkiye, Arap ülkeleri ve Kuzey Afrika ülkeleri ile daha yakın ilişki içerisinde olacaktır.

(K60) Gelecekte Türkiye’nin siyasi ilişkileri ABD, Kanada ve Rusya ile daha fazla olacaktır.

(K65) ABD ile olan siyasi ilişkilerimiz savaş temellidir.

(K67) ABD, İngiltere, AB ülkeleri ve Yunanistan ile siyasi ilişkilerimiz artarak devam edecektir.

(K73) Ortadoğu ülkeleri ve Kuzey Afrika ülkeleri ile siyasi ilişkilerimiz daha fazladır.

(K74) Ülkeler arasında çok önemli bir yerimiz var, bu yüzden köprü konumundayız. Paylaşamıyoruz, kıskanıyoruz.

(K75) Yunanistan ile ilişkilerimiz kötü, Suriye ile ilişkiler bu aralar kötü, Ermenilerle hep sorun yaşıyoruz. Siyasi ilişkilerimizi ABD belirliyor. Bu yüzden, ABD iyi olmamızı isterse iyiyiz... dünyadaki sorunların sebebi olan ülke ise İsrail’dir.

(K76) Türkiye son on yılda çok hızlı bir gelişme gösterdi. Ekonomik, kültürel ve siyasi olarak birçok ülkeden daha iyi durumdayız. Pekçok ülke ile ekonomik işbirliği yapıyoruz ve Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu epey değişti.

(K78) ABD, Almanya, Fransa, İtalya, Rusya, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Arap ülkeleri ve Kuzey Afrika ülkeleri ile Türkiye’nin siyasi ve ekonomik ilişkileri yoğun bir şekilde devam etmektedir. Buna karşılık İngiltere, Brezilya, İsrail, İskandinav ülkeleri, Uzakdoğu ülkeleri ve Avustralya ile siyasi ve ekonomik ilişkiler daha azdır.

(K80) ABD, Kuzey Afrika ülkeleri, Rusya ve Suudi Arabistan ile siyasi ilişkilerimiz sürdürülmektedir.

(K81) Siyasi ortağımız ABD’dir.

(K83) Türkiye’nin siyasi sorunları Yunanistan ve Suriye ile olmaktadır.

(K84) Türkiye’nin ABD, Rusya, İngiltere ve İran ile siyasi ilişkileri yoğundur.

(K93) Türkiye ile siyasi yakınlığı olan ülkeler Arap ülkeleri ve Türk Cumhuriyetleridir.

(K120) Türkiye, ABD, Almanya, Fransa, Danimarka, Belçika, Yunanistan, Bulgaristan, Çin, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Suriye, Irak, İran ve Ermenistan ile siyasi sorunlar yaşamaktadır.

(126) ABD, AB ülkeleri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile siyasi ilişkilerini sürdürmektedir.

(K142) Türkiye'nin birinci derecede ilişkisi olduğu ülkeler ABD, Almanya, İngiltere, Fransa, Rusya, Irak, Mısır ve Çin'dir. İkinci derecede ilişkisi olduğu ülkeler Kanada, İspanya, Avusturya ve Suudi Arabistan'dır. Üçüncü derecede ilişkisi olduğu ülkeler Brezilya, Kolombiya, Arjantin, İrlanda, Hindistan, Nijerya ve Güney Afrika Cumhuriyeti'dir.

(K143) Türkiye'nin ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, Rusya ve İran ile siyasi ilişkileri süreklilik arz etmektedir.

(K147) Türkiye siyaseti ile ABD siyaseti paraleldir.

3.4.2. Ekonomik ilişkiler

Coğrafya öğretmen adaylarının belirttiği Türkiye'nin ekonomik açıdan ilişki içerisinde olduğu ülkeler incelendiğinde, ABD (57 kişi), Rusya (50 kişi), AB ülkeleri (34 kişi), Çin (27 kişi), Japonya (27 kişi), Almanya (21 kişi), Ortadoğu ülkeleri (15 kişi), Kuzey Afrika ülkeleri (14 kişi), Kanada (9 kişi), İtalya (5 kişi), Fransa (6 kişi), Avustralya (3 kişi), İngiltere (5 kişi), Hong Kong (1 kişi), Güney Afrika Cumhuriyeti (5 kişi), İsrail (1 kişi), Belçika (1 kişi), İran (9 kişi), Güney Kore (2 kişi), Mısır (3 kişi), Suriye (5 kişi), Irak (5 kişi), Suudi Arabistan (5 kişi), Hindistan (6 kişi), Azerbaycan (4 kişi), Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (5 kişi), Balkan ülkeleri (3 kişi), Libya (1 kişi), Yunanistan (2 kişi), Bulgaristan (1 kişi) ve Güney Amerika ülkeleri (2 kişi) olarak belirlenmiştir.

Coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye ile ekonomik ilişkileri olan ülkelere ilişkin görüşlerinden bazıları şunlardır:

(K4) Türkiye'nin bütün sosyo-ekonomik ilişkileri ABD'den ibarettir.

(K9) Türkiye doğalgaz alımı nedeniyle Rusya, ekonomi bağlamında Avrupa, Ortadoğu ve ABD ile sıkı ilişki içerisindedir.

(K12) Ekonomik ilişkilerimiz büyük ölçüde AB ülkeleri ile paralel gitmektedir. Rusya ile olan ekonomik ilişkiler her geçen gün artmaktadır.

(K17) Almanya, Moskova ve Çin ekonomik ilişkilerin belirleyicisi konumundadır.

(K21) Türkiye'nin ekonomik birlikteliği daha çok ABD ve Kuzey Afrika ülkeleri ile yürütülmektedir.

(K22) Türkiye, otomotiv sanayiinde Almanya; tekstil, otomotiv vb. ticaretinde Çin; doğalgaz alımında İran ve Rusya, doğalgaz ve petrol alımında Azerbaycan ile ilişki içerisindedir.

(K28) Doğalgaz için Rusya, petrol için İran ve Irak, teknoloji için Japonya ve herşey için Çin ile ilişkilerimiz sürdürülmektedir.

(K42) Türkiye’nin ABD ve AB ile her türlü ihracat, ithalat, Rusya ve Türk Cumhuriyetleri ile petrol ve doğalgaz ticareti gelişecektir.

(K65) Rusya ile olan ekonomik ilişkilerimiz doğalgaz ve petrol temellidir.

(K67) Almanya, Fransa, Rusya, Irak, Suriye ve Kuzey Afrika ülkeleri ile ekonomik ilişkilerimiz artmaktadır.

(K72) Türkiye ve komşuları arasındaki ticaret artacak, Türkiye Avrupa ülkeleri özellikle de Almanya ile Asya arasında bir köprü görevi görmektedir.

(K73) Türkiye’nin ekonomik ilişkileri ABD ve AB ülkeleri ağırlıklıdır.

(K80) İtalya, Almanya, Rusya, Çin ve Hindistan ile ekonomik ilişkilerimiz sürdürülmektedir.

(K81) ABD, AB ülkeleri, Hindistan ve Çin en güçlü ekonomik bağlantılar kurulan ülkelerdir.

(K83) Türkiye’nin ekonomik bağlantıları ABD, İngiltere, Balkan ülkeleri ve Ortadoğu ülkeleri merkezlidir.

(K84) Türkiye’nin ABD, AB, Rusya, Çin ve Japonya ile ekonomik ilişkileri yoğundur.

(K103) ABD, Kanada, İngiltere, Almanya, Fransa ve Rusya ile ekonomik ilişkilerimiz devam etmektedir.

(K109) ABD ile teknolojik, Rusya ile doğalgaz, Arabistan ile petrol temelli ekonomik ilişkilerimiz vardır.

(K115) Türkiye’nin ekonomik ilişkileri AB ülkeleri ile ileri düzeydedir.

(K124) Türkiye, Brezilya’dan kakao; ABD, Japonya ve Çin ile elektronik eşya ticareti; ABD, Japonya, Fransa, İtalya, İspanya, Rusya, Almanya ve İngiltere ile motorlu taşıtlar ticareti; Kuzey Afrika ülkeleri ve ABD ile kimyasal gübre ticareti; Irak, İran, Rusya ve ABD ile petrol ticareti yapmaktadır.

(K126) AB ülkeleri, Rusya ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye arasında sıkı ekonomik ilişkiler her geçen gün gelişmektedir.

(K143) Çin ve Japonya ile ekonomik ilişkiler ileri düzeydedir.

(K147) Türkiye’nin ekonomik ilişkileri AB ülkeleri ile daha fazladır.

3.4.3. Kültürel İlişkiler

3.4.3.1. Dilsel ya da Irksal Yakınlık

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (30 Kişi), Azerbaycan (30 kişi), Rusya’daki Otonom Türk Cumhuriyetleri (9 kişi), Türkmenistan (1 kişi)

(K21) Türkiye'nin kültürel birlikteliği Azerbaycan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile olacaktır.

(K28) Azerbaycan ve Türkmenistan Türkiye'nin kültür dostudur.

(K31) Azerbaycan, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Kafkas ülkeleri ile kültürel ilişkilerimiz olumludur.

(K67) Türkiye'nin kültürel ilişkileri Azerbaycan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile olmalıdır.

(K80) Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Azerbaycan ile kültürel ilişkilerimiz yoğun bir şekilde devam etmektedir.

(K109) Türk Cumhuriyetleri ve Avrupa ile kültürel ilişkilerimiz vardır.

(K125) Türkiye'nin kültürel ilişkileri; Azerbaycan, Rusya'daki Otonom Türk Cumhuriyetleri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile yoğunlaşmıştır.

3.4.3.2. Dinsel Yakınlık

Arap ülkeleri (15 kişi), Mısır (1 kişi), Mekke (2 kişi), Endonezya (2 kişi), Malezya (2 kişi), Pakistan (2 kişi), Afganistan (2 kişi), Suriye (4 kişi), Suudi Arabistan (1 kişi), Irak (3 kişi), İran (3 kişi)

(K33) Türkiye'nin kültürel ilişkileri, Mekke, Pakistan ve Azerbaycan ile sürdürülmektedir.

(K81) Arap ülkeleri, Azerbaycan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile sıkı kültürel ilişkilerimiz vardır.

(K99) Türkiye'nin Balkan ülkeleri, Kuzey Afrika ülkeleri, Arap ülkeleri, İran, Pakistan, Afganistan, Azerbaycan, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Endonezya ve Malezya ile dini ve kültürel ilişkileri vardır.

(K115) Türkiye, Azerbaycan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, İran ve Arap ülkeleri ile kültürel ilişkiler içerisindedir.

(K120) Türkiye, geçmişten gelen bağları nedeniyle Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Pakistan, Afganistan, Endonezya, Malezya, Azerbaycan, Rusya'daki otonom Türk bölgeleri, KKTC, Arap ülkeleri, Kuzey Afrika ülkeleri, Balkan ülkeleri ve Almanya'da yaşayan soydaşlarımız sayesinde Almanya ile sıkı kültürel ilişki içerisindedir.

(K124) Mekke, hac turizmi nedeniyle kültürel ilişkilerimizin yoğun olduğu bir merkezdir.

(K146) Mekke, Medine ve Kazan ile Türkiye arasında kültürel ilişkiler sürdürülmektedir.

3.4.3.3. Tarihi Yakınlık

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (30 Kişi), Azerbaycan (30 kişi), Arap ülkeleri (15 kişi), Balkan ülkeleri (7 kişi), Ortadoğu ülkeleri (8 kişi), Mısır (1 kişi), Rusya’daki Otonom Türk Cumhuriyetleri (9 kişi), Türkmenistan (1 kişi), Mekke (2 kişi), Gürcistan (6 kişi), Suriye (4 kişi), Suudi Arabistan (1 kişi), Irak (3 kişi), İran (3 kişi)

(K9) Türkiye’nin kültürel ilişkileri daha çok Ortadoğu ülkeleri ile olmaktadır.

(K71) Mısır, Azerbaycan, Gürcistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan ile kültürel bağlarımız artarak devam edecektir.

(K73) Türkiye kültürel bakımdan eski Osmanlı toprakları olan ülkelerle daha yakındır.

(K84) Arap ülkeleri, Azerbaycan, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Balkan ülkeleri ile Türkiye arasında sıkı kültürel ilişkiler vardır.

(K85) Türkiye’nin kültürel ilişkileri Kuzey Afrika ülkeleri, Arap ülkeleri, Azerbaycan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile gelişmeye devam etmektedir.

(K88) Türkiye ile Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Gürcistan, Rusya’da yer alan otonom Türk bölgeleri, Arap ülkeleri ve Balkan devletleri arasında kültürel ilişkiler tarihten bu yana devam etmektedir.

(K147) Ortadoğu ülkeleri ile Türkiye arasında sıkı kültürel ilişkiler vardır.

3.4.3.4. Popüler Kültür

Avrupa ülkeleri (6 kişi), ABD (5 kişi), Almanya (1 kişi)

(K83) Türkiye’nin kültürel bağlantıları ABD, Azerbaycan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri merkezlidir. ABD daha çok popüler kültürün merkezi olması bakımından önemlidir.

(K126) Avrupa ülkeleri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile kültürel ilişkiler yürütülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlığı temelinde Türkiye’nin uluslar arası ilişkilerinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan Coğrafya öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri ‘orta’ düzeydedir. Coğrafya öğretmen adaylarının büyük bir bölümü üniversite öncesinde ilçe merkezlerinde yaşamışlardır. Coğrafya öğretmen adaylarının tamamına yakını yurtdışında öğrenim görmemişlerdir. Coğrafya öğretmen adaylarının büyük bir bölümü yurtdışına hiç çıkmamışlardır. Coğrafya öğretmen adaylarının büyük bir bölümü Türkiye dışında bir ülkeyi hiç ziyaret etmemişlerdir. Öğrencilerin büyük bir bölümü hiçbir yabancı dili akıcı bir şekilde konuşmamaktadırlar. Öğrencilerin yaklaşık yarısının hiç yabancı arkadaşı yoktur. Coğrafya öğretmen adaylarının tamamı güncel dünya olaylarını çeşitli medya kaynaklarından takip etmektedirler. Öğrencilerin yarıdan fazlası güncel dünya

olaylarını hergün izlemektedirler. Coğrafya öğretmen adaylarının hepsi bir bilgisayara sahip olmanın farklı önem düzeylerinde gerekli olduğunu düşünmektedirler. Coğrafya öğretmen adaylarının birisi dışında tümü arazi çalışmalarının gerekliliğini farklı önem derecelerinde ifade etmişlerdir. Coğrafya öğretmen adaylarının hepsi harita okumanın önemli olduğunu düşünmektedirler. Coğrafya öğretmen adaylarının yaklaşık olarak hepsi coğrafya uzmanlarından bilgi almanın önemli olduğunu düşünmektedirler. Öğrencilerin yaklaşık tümü bir yabancı dili konuşabilmenin önemli olduğunu düşünmektedirler. Coğrafya öğretmen adaylarının%100'ü ülkelerin dünya üzerindeki konumlarını bilmenin önemini farklı önem düzeylerinde vurgulamışlardır. Öğrencilerin tümü güncel olayları takip etmenin, güncel olaylarla ilgilenmenin önemini farklı düzeylerde gerekli görmüşlerdir. Coğrafya öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı öğrenim hayatları boyunca sadece 1 tane taslak dünya haritası çizmişlerdir. Coğrafya öğretmen adaylarının büyük bir bölümü çizdikleri taslak dünya haritasında Merkator Projeksiyonu çizim tekniğini esas almışlardır. Öğrencilerin yarısından fazlası taslak dünya haritası çizimine Kuzey Amerika'nın kuzeybatısından başlamışlardır. Coğrafya öğretmen adaylarının büyük bölümü çizdikleri dünya haritası üzerinde 1-5 arası ülke göstermişlerdir.

Coğrafya öğretmen adayları yakın gelecekte Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve askeri güç yerine, daha çok duyuşsal bir tepki ile kültürel, akrabalık, fiziksel yakınlık ve tarihi ilişkileri göz önünde bulundurmışlardır. Coğrafya öğretmen adaylarının yakın gelecekte Türkiye'nin yakın ilişkiler kurmasını bekledikleri ülkeler arasında öğrencilerin Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ve Ortadoğu ülkelerine öncelik verdikleri ortaya çıkmıştır.

Coğrafya öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı Türkiye dışında bir ülkede yaşamak istememektedirler. Araştırmaya katılan Coğrafya öğretmen adaylarının diğer yarısı da öncelikle Türkiye'de yaşamak istediklerini fakat iş bulma ve başka nedenlerle diğer bazı ülkelerde yaşayabileceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı gelişmiş batı demokrasilerini temsil eden ABD, Almanya ve Norveç gibi ülkelerle Japonya gibi teknolojisi ve gelişmişliği ile ön plana çıkmış ülkelerde yaşamak istemektedirler. Bir kısım üniversite öğrencileri gelecekte Türk kültürüne yakın ülkelerde yaşamak istemektedirler. Birkaç öğrenci siyasi ideolojilerine yakın hissettikleri ülkede yaşamak istemektedir. Bazı öğrenciler coğrafi özellikleri ile dikkat çeken ülkelerde yaşamak istemektedirler. Öğrencilerden bir kısmı son yıllarda dünya ekonomisinde büyük gelişme kaydeden Çin vb. ülkelerde yaşamak istemektedirler. Bir kısım öğrenciler de geçmişte Osmanlı Devleti topraklarında kurulan devletlerde yaşamak istemektedirler.

Coğrafya öğretmen adayları taslak dünya haritalarında ABD başta olmak üzere alan bakımından ve siyasi açıdan önemlerine göre ülkelere yer vermişlerdir. Bazı öğrenciler ise dünya haritası yerine sadece dikdörtgen Türkiye haritası çizerek komşularını göstermişlerdir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı Türkiye'nin siyasi ilişkilerinin ABD ile yürütüleceğini, öğrencilerin üçte biri Rusya ile, yaklaşık dörtte biri ise AB ülkeleri ile yürütüleceğini düşünmektedirler. Coğrafya öğretmen adaylarının yaklaşık üçte biri Türkiye'nin ekonomik ilişkilerini ABD, üçte biri Rusya ve yaklaşık üçte biri de AB ülkeleri ile yürüteceğini düşünmektedirler. Coğrafya öğretmen adaylarının yakın gelecekte

Türkiye’nin yakın ilişkiler içerisinde olmasını bekledikleri ülkelerde önceliği Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ve halkının çoğunluğu Müslüman olan Ortadoğu ülkelerine vermişlerdir. Coğrafya öğretmen adaylarının yarısından fazlası yakın gelecekte Türkiye’nin kültürel ilişkilerini Türk kökenli ülkelerle sürdüreceğini düşünmektedirler. Öğrencilerin yaklaşık üçte biri Türkiye’nin yakın gelecekte kültürel ilişkilerini İslam ülkeleri ile sürdüreceğini düşünmektedirler. Öğrencilerin bir bölümü ise Türkiye’nin yakın gelecekte kültürel ilişkilerini tarihi yakınlık bağlamında Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Türk kökenli topluluklar ve Osmanlı Devleti’nin egemenlik sahasında kurulan devletlerle yürüteceğini düşünmektedirler.

Coğrafya öğretmen adaylarının yabancı dil konuşabilme ve yurtdışı deneyimlerinin çok sınırlı olduğu görülmektedir. Coğrafya öğretmen adaylarının yurtdışı deneyimlerini artırmaları için Erasmus, Mevlana vb. programlara katılımları üniversite yönetimleri tarafından teşvik edilmelidir. Coğrafya öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin programları ile de uyumlu olduğu için bu tür uygulamalarda coğrafya öğrencilerine öncelik tanınmalıdır. Coğrafya öğretmen adaylarının yabancı kökenli arkadaşları yok denecek düzeyde azdır. Bu nedenle Türkiye’de öğrenim gören yabancı öğrencilere rehber olarak görevlendirilerek öğrencilerin yabancı arkadaş edinmeleri, farklı kültürleri tanımaları sağlanabilir.

Coğrafya okuryazarlığı ve taslak dünya haritası çizme becerisi özellikle coğrafya öğretmen adayları için önemlidir. Bir bireyin coğrafi bilgi ve algısını etkileyen pek çok faktör vardır. Coğrafya öğretmen adaylarının coğrafi bilgi ve taslak harita çizme becerilerinin geliştirilmesine yönelik dersler ve ders dışı etkinlikler öğretim programına yerleştirilebilir.

Coğrafya öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlıklarını ve zihin harita ölçme becerilerini ölçmek oldukça kompleks bir süreç gerektirmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin beceri ve bilgilerini ölçmek için sadece birkaç faktör ele alınmıştır. Daha fazla ve farklı faktörlerin öğrencilerin coğrafya okuryazarlıkları ve zihin haritası çizme becerileri üzerindeki etkileri araştırılabilir.

Coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye’nin siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerini gerçekçi veriler üzerinden değil de duyuşsal temelde değerlendirmeleri coğrafi bilgi eksikliğinden ve güncel olayları üst düzey düşünme becerileri değerlendirememelerinden kaynaklanabilir. Bu nedenle coğrafya öğretmen adaylarının güncel dünya olayları ile ilgili daha etkili çalışmalara katılmaları önerilmektedir. Öğretmen adayları dünya coğrafyası, tarihi ve sosyal bilim alanlarının önemini daha iyi kavramalıdır.

Bu araştırma 2012 yılında yapılmıştır. Her geçen gün dünya siyaseti ve ülkelerin birbirleriyle ilişkilerinde önemli değişiklikler meydana gelmektedir. Bu nedenle bu ve benzer araştırmalar belli aralıklarla yapılarak elde edilen bulgular karşılaştırılabilir. Böylece Türkiye’nin Coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye’nin uluslar arası ilişkilerine bakışındaki farklılıklar analiz edilebilir.

KAYNAKÇA

- Andressen C. & Maude, A. (1994). Perception of Asia: A geographical perspective. *Asian Studies Review*, 17 (3), 145-152.
- Backler, A. & Stoltman, J. (1986). The nature of geographic literacy. *ERIC Digest* No: 35.
- Balcı, A. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının coğrafi arazi uygulamalarındaki harita okuryazarlıklarını tespiti yönelik bir araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 16-35.
- Bein, F. L. (1990). Baseline geography competency test: Administered in Indiana Universities. *Journal of Geography*, 89(6), 260-265.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cassidy, T. (1997). *Environmental Design in Environmental Psychology, Behaviour And Experience In Context*. Northanton: Psychology Press.
- Demirkaya, H. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Coğrafya Okuryazarlığı (Burdur Örneği)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Donovan, I. (1993). Geographic literacy and ignorance: A survey of Dublin adults and schoolchildren. *Geographical Viewpoints*, 21, 73-92.
- Eve, R. A., Price, B. & Counts, M. (1994). Geographic illiteracy among college students. *Youth and Society*, 25(3), 408-427.
- Geography Education Standards Project. (1994). *Geography for Life: National Geography Standards 1994*. Washington, D.C.: National Geographic Society.
- Harwell, M.R. (2011). "Research Design in Qualitative/Quantitative/Mixed Methods". In *The SAGE Handbook for Research in Education: Pursuing Ideas as the Keystone of Exemplary Inquiry*, edited by Clifton F. Conrad and Ronald C. Serlin: 147-163.
- Henrie, R., Aron, R., Nelson, B. & Poole, D. (1997). Gender-related knowledge variations within geography. *Sex Roles*, 36(9/10), 605-623.
- Henrikson, A. K. (1980). The geographical mental maps of American foreign policy makers. *International Political Science Review*, 1(4), 495-530.
- Huntington, S. P. (1993). The clash of civilizations? *Foreign Affairs*, 72(3), 22-49.
- Johnston, R. J. (1972). Activity spaces and residential preferences: Some tests of the hypothesis of sectoral mental maps. *Economic Geography*, 48 (2), 199-211.
- Karaman, M. K., & Karataş, A. (2009). Media literacy levels of the candidate teachers. *Elementary Education Online*, 8(3), 798-808.
- Kitchin, R. M. (1996). Are there sex differences in geographic knowledge and understanding? *The Geographical Journal*, 162(3), 273-286.
- Kong, L., Savage, V., Saarinen T. F. & MacCabe C. L. (1994). Mental Maps of the world: The case of Singapore students. *Journal of Geography*, 93 (6), 258-263.

- Lynch, K. (1960). *The image of the city*. Cambridge, Mass: M. I. T. Press.
- Milgram, S. (1972). A psychological map of New York City. *American Scientist*, 60, 194-204.
- Mishimoto, S. (2012). *Evaluating Mental Maps*. (Unpublished Master Thesis), University of Oregon.
- Oandasan, I. F., Ghosh, I., Byrne, P. N. & Shafir, M. S. (2000). Measuring community-oriented attitudes towards medical practice. *Family Practice*, 17(3), 243-247.
- Öcal, A. (2007). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde 6. Sınıf Öğrencilerinin Mekansal Biliş Becerilerinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Redei, M., Kincses, A. & Jacobi, A. (2011). The world seen by Hungarian students: a mental map analysis. *Hungarian Geographical Bulletin*, 60(2), 135-159.
- Rengert, G.F. & Pelfrey, W.V. (1997). "Cognitive mapping of the city center: Comparative perceptions of dangerous places." In D. Weisburd & J.T. McEwen (Eds.). *Crime Mapping and Crime Prevention* (pp. 193–218). Monsey, NY: Criminal Justice Press.
- Saarinen, T. F. (1973). 'Student Views of the World' in R.M. Downs & D. Stea (Eds), *Image and Environment: Cognitive Mapping and Spatial Behavior*, Chicago: Aldine Press.
- Saarinen, T. F. (1988). Centring of mental maps of the world. *National Geographic Research*, 4 (1), 112-127.
- Saarinen, T. F. & MacCabe, C. L. (1995). World patterns of geographic literacy based on sketch map quality. *The Professional Geographer*, 47(2), 196-204.
- Sağdıç, M. (2014). Coğrafya öğretmen adaylarının İstanbul'a ilişkin algılarının şehir imajı açısından analizi. *Turkish Studies*, 9(2), 1267-1283.
- Son, A. (2005). The measurement of tourist destination image: Applying a sketch map technique. *International Journal of Tourism Research*, 7, 279-294.
- Sprout, H. H. & Sprout, M. (1956). *Man-Milieu Relationship Hypothesis in the Contest of International Politics*. Princeton, NJ: Center of International Studies.
- Südaş, İ. & Gökten, C. (2012). Cognitive maps of Europe: Geographical knowledge of Turkish Geography Students. *European Journal of Geography*, 3(1), 41-56.
- Tunçel, H. (2002). Türk öğrencilerin zihin haritalarında islam ülkeleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 83-103.
- Winship, J. M. (2004). *Geographic Literacy and World Knowledge Among Undergraduate College Students*. (Unpublished Master Thesis), Virginia Polytechnic Institute and State University, Blackburg, Virginia.